



Національна академія наук України

Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи

# НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

ДЕМОГРАФІЧНИЙ ВИМІР ЯКОСТІ ЖИТТЯ

УДК 330.59:[314:303.2]

НЗ1

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України (протокол від 28.12.2019 № 24)

**Авторський колектив:**

О.М. Гладун (наук. ред.), С.Ю. Аксьонова, Т.О. Гнатюк, Б.О. Крімер, І.О. Курило, Н.М. Левчук, І.П. Майданик, М.Ю. Огай, О.В. Позняк, С.В. Полякова, Н.О. Рингач, Л.І. Слюсар, О.М. Хмелевська, В.С. Шишкін

**Рецензенти:**

**Лібанова Е.М.**, доктор економічних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України

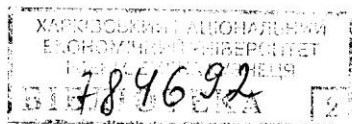
**Лісогор Л.С.**, доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник сектору регіональних стратегій Центру регіональних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень

НЗ1 **Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна: НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. — Київ, 2019. — 392 с.**

ISBN 978-966-02-8900-6

Монографія присвячена результатам дослідження якості життя у демографічному вимірі. Виконано аналіз та узагальнено досвід закордонних досліджень якості життя, який засвідчив відсутність загальної теорії якості життя населення та демографічної спрямованості досліджень. Розроблено напрями досліджень демографічного аспекту якості життя, за якими здійснено відповідний аналіз. Сформовано систему показників для кількісної оцінки якості життя, розраховано індекс якості життя населення України у демографічному вимірі. На цій основі розроблено пропозиції щодо державної політики для підвищення рівня якості життя населення.

Для демографів, соціологів, працівників соціальної сфери, та усіх, хто цікавиться питаннями якості життя населення.



УДК 330.59:[314:303.2]

ISBN 978-966-02-8900-6

© Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2019

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	7
<b>РОЗДІЛ 1. Досвід вимірювання якості життя населення</b> .....	12
1.1. Складові якості життя .....	12
1.1.1. Індекс якості життя, розроблений аналітично-дослідницькою службою журналу «Економіст» ( <i>the Economist Intelligence Unit's quality-of-life index</i> ) .....	12
1.1.2. Індекс «де народитися» ( <i>«where-to-be-born» index</i> ) .....	14
1.1.3. Індекс якості життя згідно з базою даних <i>Numbeo (Numbeo Quality of Life Index)</i> .....	14
1.1.4. Рейтинг якості життя у містах світу від <i>Mercer Human Resource Consulting (Quality of living city ranking)</i> .....	17
1.1.5. Індекс соціального здоров'я нації ( <i>the Index of Social Health</i> ) .....	18
1.1.6. Індекс якості життя у працях деяких учених і дослідницьких колективів .....	21
1.1.7. Індекс кращого життя, розроблений Організацією економічного співробітництва та розвитку ( <i>Organisation for Economic Co-operation and Development Better Life Index</i> ).....	24
1.1.8. Європейське опитування якості життя ( <i>European Quality of Life Survey</i> ).....	28
1.1.9. Оцінювання якості життя деякими статистичними організаціями .....	30
1.1.10. Оцінювання якості життя Всесвітньою організацією охорони здоров'я .....	32
1.1.11. Суб'єктивне оцінювання якості життя .....	34
1.1.12. Якість смерті як аспект якості життя .....	37

1.1.13. Гендерні аспекти якості життя .....	40
1.1.14. Якість життя і ринок праці .....	41
1.2. Якість життя мігрантів .....	44
1.3. Якість життя літніх людей .....	48
1.3.1. Закордонний досвід .....	48
1.3.2. Досвід розрахунку Індексу Активного Старіння в Україні .....	50
1.4. Узагальнення досвіду .....	56

**РОЗДІЛ 2. Система індикаторів якості життя  
у демографічному вимірі.....59**

2.1. Загальні теоретико-методологічні підходи до вивчення особливостей демографічного виміру якості життя .....	59
2.2. Народжуваність .....	62
2.3. Шлюбно-сімейні відносини .....	73
2.4. Передчасна смертність як індикатор здоров'я і якості життя.....	78
2.4.1. Менталітет українців: протиріччя усвідомлення здоров'я як складової якості життя .....	78
2.4.2. Передчасна смертність.....	84
2.5. Здоров'я і тривалість життя .....	88
2.6. Міграція .....	100
2.6.1. Загальна міграційна ситуація .....	100
2.6.2. Зовнішні трудові мігранти .....	104
2.6.3. Внутрішньо переміщені особи.....	113
2.7. Матеріальне становище .....	122
2.7.1. Вплив матеріальної складової на якість життя населення .....	122

2.7.2. Забезпеченість житлом як характеристика якості життя населення .....	126
2.7.3. Витрати населення як показник якості життя .....	130
2.7.4. Вплив матеріальної складової на якість життя різних типів домогосподарств .....	133
2.7.5. Матеріальне становище основних соціально-демографічних груп населення .....	148
2.8. Зайнятість та умови праці .....	157
2.9. Освіта .....	166
2.10. Індекс активного старіння .....	172
2.11. Індекс якості життя населення України .....	177

**РОЗДІЛ 3. Пріоритетні напрями державної політики щодо підвищення якості життя населення ..... 194**

3.1. Політика у сфері народжуваності .....	194
3.2. Основні напрями сімейної політики .....	199
3.3. Політика підтримки сім'ї та охорони дитинства.....	204
3.4. Політика у сфері здоров'я населення .....	209
3.4.1. Здоров'я як чинник зростання тривалості життя .....	209
3.4.2. Зниження рівня передчасної смертності.....	216
3.5. Політика щодо мігрантів.....	223
3.6. Політика підвищення матеріального рівня життя .....	230
3.7. Освітня політика .....	233
3.8. Політика щодо зайнятості.....	236
3.9. Політика щодо літніх людей .....	237

**ВИСНОВКИ ..... 253**

<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>258</b>
ДОДАТОК А. Індикатори якості життя .....	258
ДОДАТОК Б. Формалізований опис системи показників якості життя населення у демографічному вимірі .....	286
 <b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ .....</b>	 <b>380</b>